

La crisi de l'educació, arguments i debat

Coincidint amb l'inici escolar, apareixen un seguit de novetats literàries que reflexionen i conviden al debat sobre la crisi de l'educació i l'escola

Són a punt d'arribar a les llibreries diversos llibres al voltant de l'educació i de l'escola. Les novetats coincideixen amb l'inici del curs escolar i també amb l'imminent debat al Parlament català del projecte de la **Llei d'educació**. Entre les novetats se'n destaquen dues amb una visió crítica i que conviden al debat: 'Apàtrides, incultes i (a vegades) analfabets. La crisi de l'educació a Catalunya' (Ara Llibres) de la periodista Patrícia Gabancho, i 'Creure en l'educació. L'assignatura pendent' (Ed. 62) de la filòsofa Victòria Camps. Els llibres tenen punts de coincidència.

Patrícia Gabancho ha escrit un llibre provocador, així ho palesa el títol: 'Apàtrides, incultes i (a vegades) analfabets. La crisi de l'educació a Catalunya' (Ara Llibres). La voluntat de la periodista és oferir una anàlisi lleugera, poc feixuga, sobre la crisi de l'educació a Catalunya, dissecant-la des de tots els àmbits: professors, sindicats, pares, famílies, nivell cultural, immigració, la futura Llei d'educació, la conciliació familiar... Gabancho és crítica i reparteix a tort i a dret, malgrat que assegura que el sistema educatiu actual també té elements que funcionen. I diu que la crítica la fa amb sentit de l'humor, que es tracta d'un llibre de combat però divertit.

Segons explica Gabancho a VilaWeb: 'Faig aquesta anàlisi des de la meva experiència com a mare, com a alumna i des del meu contacte amb una bona colla de professors (preocupats, angoixats). També he recollit moltes cartes al director sobre el tema. El llibre és més aviat una ordenació del material existent i té la voluntat de posar les bases per al debat. Va adreçat a la societat en conjunt, perquè el sistema educatiu no acaba de funcionar, i de fet la nova Llei d'educació així ho demostra. La crisi educativa és un tema que preocupa i és un tema molt universal (el debat també es planteja en altres països), però poca gent coneix les claus del problema. Per això el que faig és donar resposta a totes les preguntes que pugui suggerir el debat, aportant el meu punt de vista, és clar.'

Amb un to més sobri Victòria Camps afronta 'Creure en l'educació', un dels primers títols que inauguren la nova col·lecció d'assaig del Grup 62. És un títol que podria semblar optimista, però, en realitat, l'autora assegura a VilaWeb que es tracta d'un volum molt crític: 'La idea que vertebrava el llibre és que no creiem en l'educació, perquè hi ha defectes que ni tan sols veiem. Si creguéssim en l'educació hi hauria més debat per aconseguir superar aquesta situació de crisi en la qual ens trobem. Però, què cal fer per arribar a creure en l'educació? S'ha de fer més autocrítica. I cal fer un debat públic real, perquè no n'hi ha de debat sobre l'educació. De la nova Llei d'educació catalana no se'n parla prou als mitjans, per exemple. No hi ha un debat profund on es plantegin temes com: si ens falta temps per educar, i d'on treure'l, el valor de l'exemple (el paper dels mitjans)... I tot això em porta a afirmar que no creiem en l'educació. No centro el llibre en l'educació escolar. Em fixo en la formació de la persona i els valors fonamentals. Parlo de l'educació en la societat en general.' Camps ho fa des de la seva llarga experiència en aquest àmbit. Ha publicat altres llibres sobre el tema, com ara 'Los valores de la educación' (Anaya, 1994) i 'Qué hay que enseñar a los hijos' (Plaza & Janés, 2000).

Marcats pel pessimisme

Les conclusions de Patrícia Gabancho són pessimistes: 'Fa trenta anys que l'escola condemna els estudiants a la mediocritat, en comptes de conduir-los cap a l'excel·lència. I trenta anys són dues generacions. I això fa que llancem molta gent al mercat de treball sense eines ni inquietuds. El model educatiu es basa a rebaixar el nivell a favor dels més febles. Això fa que el sistema no s'ocupi dels alumnes bons, que els porti cap a la mediocritat, però alhora el problema dels alumnes amb més dificultats tampoc es resol. I una educació sense esforç implica una educació mediocre. Ara, el model educatiu el fixa Espanya i no pas Catalunya (les competències són compartides). I la LOGSE és la mare del ous del sistema de la mediocritat. I el Pla Bolonya serà la LOGSE de la universitat. Espanya té una tradició escolar lamentable: pel franquisme l'escola no era una primera preocupació i, després de la dictadura, es va passar a l'escola 'progre'. Han faltat trenta anys d'escola seriosa, com va passar a molts països d'Europa. A Catalunya hi ha una tradició escolar de renovació pedagògica, en època de la República, i després amb l'Associació de Mestres Rosa Sensat, que defensava l'escola com a eix vertebrador del país. Però avui això s'ha perdut i el model Rosa Sensat, un model vell i encarcarat (el del gomet i la plastilina) és una llosa.'

Victòria Camps hi coincideix: 'Hem passat del franquisme, una època on l'educació era molt negativa, autoritària i rígida, a la democràcia, on s'ha imposat la idea 'rousseauuniana' de l'educació, on el nen és bo per naturalesa i la societat és el que el perverteix. Jo sóc crítica amb aquesta idea, perquè aquest principi ha eliminat tot allò que semblava excessivament coactiu, repressor i autoritari. I aquest camí ha eliminat la disciplina, l'esforç i el respecte. A tot això s'hi ha d'afegir la desorientació davant del que s'ha de transmetre. Valors com la llibertat, el respecte, l'esforç, han quedat estigmatitzats pel franquisme i no s'entenen bé. Un exemple: abans el respecte anava associat a la idea de por. Però el respecte és una altra cosa, jo el vinculo a l'amor. Cal veure de quina manera es transformen els valors fonamentals. Un altre exemple: la llibertat no és anarquia ni fer el que vulguis. Esforç, disciplina i autoritat (no autoritarisme) són fonamentals i van molt lligats.'

Són alguns dels valors que Patrícia Gabancho també creu imprescindible recuperar per a l'escola: 'Crec que per superar la crisi s'ha de repensar tot el sistema. I s'ha de tornar a l'esforç, a la disciplina i a l'excel·lència. Perquè cal tenir coneixements, sinó fem ciutadans simples, consumistes i mediocres. Subscriu el que escriu la Victòria Camps a la coberta del seu llibre, però hi afegiria que l'escola és la transmissora de coneixements. Perquè s'ha d'entendre el coneixement com a patrimoni i això s'oblida sovint i la transmissió d'aquest patrimoni no es fa. Per això parlo d'incultes. I això trenca la intel·ligència col·lectiva.'

Alguns arguments del llibre de Gabancho: 'Entre els professors hi ha de tot, però no tenen instruments de cara a l'esforç i a la disciplina. L'ESO és massa llarga i el batxillerat és el més curt d'Europa. I encara tenim prejudicis de cara a la formació professional.' Més: 'Generalitzant, avui les famílies fan els nens mimats, ho tenen tot i no se'ls ha dit mai un no. Les famílies deleguen en l'escola l'educació, en tot (aprendre a menjar, a mirar la televisió...). I això no pot ser, l'escola no pot suportar tota aquesta càrrega. Les famílies cada vegada són més complicades, ja no ensenyen res, i no són còmplices de l'escola, més aviat el contrari. Si la família col·labora amb l'escola ja té el 50% guanyat. I la conciliació familiar no és responsabilitat de l'escola sinó de les empreses. I em queixo de les vacances tan llargues que tenen els mestres, dos mesos. A sant de què? El calendari escolar és una bogeria. Però això són els sindicats, que no cedeixen en res. També parlo de la immigració i apunto un fet important: un nano és immigrant mentre té dificultats lingüístiques, d'integració. Però aquesta situació se supera en pocs mesos. Després, ja no se'ls ha de considerar immigrants. Jo defenso les aules d'acollida, per fer l'adaptació el temps que cada criatura necessiti. El que no pot ser és que l'adaptació es faci a les aules, perquè això va en detriment dels altres alumnes.'

I Victòria Camps: 'Jo adreço el meu llibre a les famílies, perquè són les responsables fonamentals de l'educació. Sempre mirem l'escola com a única responsable de l'educació i no ho és pas, com tampoc és la televisió la primera responsable.'

Altres novetats per enriquir el debat

També centrat en l'educació apareix el llibre de l'escriptor francès [Daniel Pennac](#), ' [Mal d'escola](#)' (Empúries). Pennac és conegut per un assaig singular que va ser molt celebrat fa quinze anys, 'Com una novel·la' (Empúries, 1993), on fa una defensa lúcida de la lectura. El llibre va tenir molts lectors entre el professorat. Ara, tot fa pensar que 'Mal d'escola' tornarà a mobilitzar l'interès d'aquest col·lectiu. És un llibre més personal, entre l'autobiografia i l'assaig, on parla des de la seva experiència docent i des del fracàs escolar que va patir a causa d'una discapacitat que patia, coneguda amb el nom de disortografia.

I l'editorial Columna publica ' [Carta a una mestra](#)', de la pedagoga [Maria Jesús Comellas](#), que col·labora a Catalunya Ràdio. Comellas també centra el seu interès en el professorat, atacant temes com la desautorització del mestre davant la criatura per part d'algun familiar; les diferències culturals; la sobreprotecció; els docents, un col·lectiu que no és homogeni... I organitza els temes en format epistolar.

A aquesta relació de novetats se n'hi ha de sumar una altra: 'L'escola contra el món' de Gregorio Luri, que [La Campana](#) publicarà d'aquí a uns mesos i que promet aportar arguments significatius al debat.

Finalment, també referenciar diversos volums de caire més històric: 'Mestres. Renovació i avantguarda pedagògica a Catalunya' ([Edicions de 1984](#)), on [Ferran Aisa](#) ofereix una relació exhaustiva i sistemàtica dels corrents pedagògics des de finals del segle XIX fins al 1939; i apareixerà el segon volum de ' [Mestres de la República](#)' de Ramon Portell i Salomó Marquès, 'Verge Santa, quina escola!' (Ara Llibres).

Montserrat Serra

8 setembre 2008

Una notícia de VilaWeb.cat
Edició GENERAL
<http://www.vilaweb.cat>
[Enllaç permanent](#)